

szikszói ütközet inkább magyar vereségnek számít (141. o.), Ramberg altábornagy pedig nem a cs. kir. IV. (tartalék), hanem a cs. kir. III. hadtest parancsnoka volt (152. o.). Friebeisz Károly 1849 júniusától már hadnagyként szolgált (173. o.). Püspöky Grácián aligha jó példa a néhány napos újoncból hőssé váló katonára, mivel legalább 8 évet töltött a cs. kir. 5. huszárezredben, és 1848 őszétől szolgált a 47. honvédszászlóaljban (188. o.). A hodrus-bányai ütközet pedig nem 1849. január 20-án, hanem 22-én volt (189. o.).

A Függelékben lévő hadrendeknél is előfordulnak pontatlanságok. A tiszai hadsereg összlétszáma helyesen 26 zászlóalj, 149 gyalogszázad, 21 és fél lovasszázad, és 26 438 ember (204. o.). A Kazinczy-hadosztály tüzérsége helyesen 219 lóval rendelkezett, maga a

hadosztály pedig 719 lóval (207. o.). A Knezić-különítmény helyesen 4 lovasszázaddal rendelkezett, és 1726 főből, valamint 725 lóból állt (208–209. o.). A magyar haderő összlétszáma helyesen 34 és fél zászlóalj, 201 gyalogszázad, 29 lovasszázad, 36 178 ember és 3 936 ló (211. o.). Végül Pikéty Ágoston nem ezredes, hanem vezérőrnagy volt (214. o.).

Mindezek ellenére a recenzens csak ajánlani tudja e kötetet, amely az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc 1849. nyári hadjárata egyik kevésbé ismert hadszínterének eseményeit és szereplőit mutatja be eddig nem ismert részletességgel, illetve mert a szakma legjobbjai és a helyi közösség példás együttműködéséből született.

Kemény Krisztián

SALLAY GERGELY PÁL

SEREGSZEMLE FÉMBEN, ZOMÁNCBAN.

A Magyar Királyi Honvédség és a leventemozgalmak jelvényei 1938–1945

(Monarchia Kiadó, Budapest, 2009. 264 o.)

Hogy mi mindenből ismerhető meg egy szervezet, intézmény története, csak akkor derül ki igazán, ha találkozunk olyan kiadványokkal, amelyek a megszokottól eltérően foglalkoznak az adott szervezet, intézmény történetével. Talán fureszán hathat, ha azt állítom, hogy pl. a volt magyar királyi Honvédség története részben megismerhető ezen az „intézményben” rendszeresített jelvények történetéből, és érvényes ez a megállapítás az 1921 és 1945 között létezett leventemozgalmakra is. Hogy miért merem megfogalmazni ezt az állítást? Mert nemcsak kézbevettem, de el is olvastam Sallay Gergely Pál, a Hadtörténeti Múzeum, életkorát tekintve még fiatal, de felkészültségét, teljesítményét nézve már „öregnek” is nevezhető muzeológusának a közelmúltban megjelent, rendkívül szép kivitelű, teljességre törekvő kötetét.

A magyar „kitüntetés kutatók” fiatal generációjának talán legfelkészültebb, legalaposabb és az ismeretek megszerzéséért a legtöbbet tenni akaró tagja olyan kötettel jelentkezett a szakma és a nagy nyilvánosság előtt, amely követendő példát adhat a hasonló témában

könyvet közreadni szándékozó kutatók számára. Természetesen nem kizárt, hogy a témakörben a következő kötet is épp Sallay Gergely Pál alkotása lesz, hiszen jó lenne, ha elkészülne az 1922 és 1938 közötti időszak „jelvénykönyve” is. (Ha a szerző az 1919 és 1922 között Nemzeti Hadsereg néven ismert magyar haderő jelvényeit is göröcső alá veszi, azzal csak nyerhetünk mi, érdeklődők.)

A volt magyar királyi Honvédség jelvényrendszerére, ha kevésbé látványos is, illetve ismeretes a nagyközönség előtt, mint pl. a korszak kitüntetései, mégis hasznos információkkal szolgálhat az 1922 és 1938 közötti időszakra.

Ha belegondolunk, Sallay Gergely Pál kutatási témájául (ha nem tévedek PhD-disszertációja is ehhez kapcsolódott) olyan területet választott, amelyik kissé elhanyagolt – de nem hiszem, hogy tévednék, ha azt mondom, alig kutatott – a numizmaták körében. Mert mennyivel érdekesebb mondjuk a két világháború közötti időszak kitüntetéseiről albumot összeállítani, mint a különböző kisebb, kevésbé látványos jelvények után kutakodni. Ugyan-

akkor milyen öröm felfedezni egy-egy hivatalos példányt, illetve rábukkanni egy-egy „fél-hivatalos” kiadásra.

Sallay Gergely Pál könyve alapmunka. Szinte elképzelhetetlen, hogy ne legyen ott mindazok polcán, akik a magyar kitüntetések – értem jelen esetben a jelvényeket is – történetével foglalkoznak, avagy csak érdeklődnek azok iránt. Sok segítséget nyújthat a korszak kutatóinak, hiszen olyan táblázatok, összeállítások, névsorok szerepelnek a könyvben, amelyek alapján pl. az olimpiai bajnokok számára adományozott jelvények könnyen azonosíthatók.

A szerző a levéltári források mellett, a korabeli hivatalos közlönyöket is átnézte, magángyűjtőkkel levelezett és kapott tőlük fotót egy-egy, a Hadtörténeti Múzeum gyűjteményében nem található jelvényről és nem feledkezett meg a határainkon kívül eső területeken fellelhető anyagokról sem. Azt hiszem, nyugodtan fogalmazhatok úgy, hogy nem csak kivételében szép, de tartalmát tekintve is az utóbbi évek egyik legjobb munkája készült el, ami a magyar jelvényekkel kapcsolatos.

Korábbi, kisebb közlemények, írások után született meg ez az átfogó és alapos munka. Dicséret érte a szerzőnek és a kiadónak egyaránt; utóbbi jóvoltából a könyv úgy néz ki, ahogy egy ilyen tartalmú könyvnek kinéznie kell. Ehhez járul még az a rendkívül fontos dolog, hogy a jelvények leírása, illetve elnevezése angolul is megtalálható a kötetben, ami annak a nemzetközi „kitüntetés- és jelvénypiacon” történő hasznosítását is jelentősen megnöveli.

Ennyi dicséret után legyen szabad a recenzensnek néhány szerény észrevételt is tennie, amelyek remélhetőleg egy majdani későbbi kiadás során hasznosulhatnak, avagy a szerző által megcáfoltatnak. Fontosnak tartottam volna, hogy pl. a felhasznált hivatalos kiadványok

esetében – Honvédségi Közlöny, illetve Honvédségi Rendelet – megadja a szerző, hogy mettől-meddig használta az „egységes” közlönyt és mettől-meddig a Személyes ügyek alcímmel kiadottat. Ez egy-egy visszakeresésénél fontos lehetne.

Sallay Gergely Pál mások munkájára hivatkozott, amikor pl. Rády József vezérőrnagyot, illetve Kovács Pál dandártábornokot említette. Fontosnak tartottam volna esetükben is jelezni, hogy tényleges rendfokozatuk a jelvény „elnyerése” idején még más volt – az összeállított névsorban így történt – hiszen pl. Kovács Pál az ún. „rendszerátváltás” után kapott dandártábornoki rendfokozatot – a volt magyar királyi Honvédségben ilyen rendfokozat nem is létezett! –, míg Rády József címzetes tábornok (az elnevezés módosulása után címzetes vezérőrnagy) volt. Piller György e néven nyert két olimpiai bajnokságot a Los Angeles-i nyári játékokon 1932-ben kardvívásban, és később édesanyja nevére, Jekelfalussyra „magyarosított”. Jekelfalussy-Pillerként azonban soha nem szerepelt.

Úgy tudom, hogy a hivatalos elnevezése a honvédség számára a „sporttiszteket” képző intézménynek M. kir. „Toldi Miklós” honvéd sporttanár- és vívómesterképző intézet volt. A kötet által bemutatott időszak egy részében és csak később – 1943-ban? – változott az elnevezés M. kir. „Toldi Miklós” honvéd központi testnevelési intézetre.

Végezetül csak egy kérdés: a tábori és a csapatcsendőrség jelvénye 1944-ben megváltozott és később megjelent a Tábori Biztonsági Szolgálat, majd a Nemzeti Számonkérés Szervezet jelvénye is, melyeket a főláncon a nyakba akasztva viseltek. Ezek miért nem kerültek be a kötetbe a jelzett „szervezetek” jelvényeit tárgyaló részekhez?

Szakály Sándor

BABOS LÁSZLÓ – PAPP TAMÁS

A MODERN KOR HÁBORÚI ÉS CSATÁI

(Zrínyi Kiadó, Budapest, 2009. 288 o.)

Legújabb kori háborúkat és csatákat tárgyaló könyv, tudományos igényű megírva, magyar szerzők tollából. Végre! Hadtörténet-írásunk manapság talán kissé elhanyagolja az

1945 utáni korszak kutatását, pedig lassan a hidegháborúnak már a vége is emberöltőnyi távolságra, mondhatni történeti messzeségbe kerül, s miközben a XX. század más esemé-